

מיציאת מצרים ועד המציאות הפוליטית וממשלת האחדות/ הרב יגאל לוינשטיין

השיעור שנעסוק בו הערב זה אירוע במקביל שקורה לקורונה. כולם עסוקים בקורונה, במגיפה הגדולה הזאת, שהיא סכנה גדולה לפרט ומערערת את היציבות של הפרט והכלל, אבל אני רוצה להתייחס הערב לסכנה לדעתי שהיא יותר גדולה מקורונה, כי עם הקורונה אנחנו נתמודד וגם ננצח בסופו של דבר, אין שום ספק. אבל יש סכנה יותר גדולה לעם ישראל בעת הזאת, זה ניסיון להתכחש לכל יסודות קיומנו פה בארץ הזאת. רעידת האדמה המתרחשת כבר למעלה משנה בשאלת זהותה של המדינה ועתידינו כאן כעם יהודי ששב לציון אחרי אלפיים שנה, נמצא היום בעין הסערה ומתערער לנוכח אירוע שאני מתקשה לעכל אותו, שיש כאן ניסיון להקים ממשלה על ידי מיעוט של יהודים יחד עם מיעוט ערבי שהמצע המפלגתי שלהם זה אי הכרה במדינת היהודים בארץ הזאת, במדינתו של העם היהודי, והם אזרחים בתוכה, הם רוצים לכונן פה לאום פלסטיני, בתוך מדינת ישראל, וזה מופיע במצע שלהם, דברים ברורים. איך ייתכן שמפלגה ציונית יהודית מוכנה לחבור ובכל מחיר להקים ממשלה, שאכן יש לה רוב פרלמנטרי, רוב אזרחי, אבל שהמפלגה שאיתה היא שותפה זו מפלגה שמתכחשת למגילת העצמאות, לאתוס הציוני, לאתוס היהודי, לזהותנו כעם יהודי בארץ הזאת, והם פה כמיעוט שיש לו זכויות אזרח אבל אין לו שותפות בחזון היהודי ציוני. לזה אני קורא כפירה ביציאת מצרים. זה הפך כל התכלית של יציאת מצרים ובערב פסח, ערב לידתנו כעם, אחרי אלפי שנים, אנחנו עומדים ברגעי משבר עמוקים של בירור יסודי של זיכרון יציאת מצרים, בשביל מה יצאנו ממצרים, בשביל מה זכינו להגיע עד הלום.

חשוב להזכיר את התכלית, כי הרבה פעמים כששוכחים את התכלית מתבלבלים בדרך. הרבה פעמים, גם אחרי היציאה ממצרים, היו רבים מתוכנו שקראו לחזור למצרים. התביעה והאתוס שבשבילו יצאנו, היה קשה להם, הם העדיפו לחזור תרבותית ומנטלית למצרים. גם היום אנשים מתכחשים לכל תכלית היציאה, ולכן חשוב לחזור על היסודות:

יציאת מצרים לא הייתה תכלית בפני עצמה, היא הייתה לשם, לשם מפגש עם התורה. במצרים נבנינו כעם. המשפחה היהודית הקטנה של יעקב אבינו, במהלך מאתיים ועשר שנות הגלות במצרים, הפכה להיות לעם. למשפחה הזאת היה חזון, ייעוד, המפגש של האבות עם הבורא, עם הקב"ה, שתובע מאיתנו, מצפה מאיתנו להיות 'גוי גדול', שמשמעותו 'חוקים ומשפטים צדיקים ככל התורה הזאת', 'בכל קוראנו אליו', תפילה, קשר עם הבורא.

יציאת מצרים היא יציאת העם לחרות משעבוד של עם אחר, אבל עצם היציאה איננה התכלית, התכלית היא המפגש עם מקור הסמכות של המוסר בעולם – התורה. ומפגש עם הבורא, נותן התורה. מפגש עם מקור המוסר, הצדק, הערכים, החוקה היסודית ביותר של המוסר בעולם, המוסר הנצחי, המוסר היהודי שמופיע במתן תורה, שהפך והתפשט בעולם במשך אלפי שנים, ועקרונות והיסודות שלו נלמדו והופנמו בעמים כולם. אפילו היסודות הכי מכוונים שיש בעולם המודרני – חרות, צדק, שוויון. הערכים האלה כולם נלמדו מתורת ישראל. משם אנחנו מובילים את הבשורה היהודית, המוסרית, האלוקית כבר אלפי שנים.

הייעוד הזה שלנו כעם עם תרבות ייחודית, התרבות היהודית, האתוס היהודי, יש לו תכלית ומימוש בעולם הזה. לא רק כיחידים אלא כעם בארץ, ובארץ הזאת דווקא. היציאה ממצרים, קבלת התורה ומימושה וייעוד בארץ הזאת, זאת שאיפתנו אלפי שנים.

ברוך ה' אחרי אלפי שנים של נדודים ומסעות, עליות ומורדות ביחס לאתוס הזה, הקו הזה, הייעוד הזה של העם, מוסר אלוקי ומימושו פה בארץ, חזרנו לציון אחרי אלפיים שנה של נדודים וייסורים קשים. בחזרתנו לארץ היה קונצנזוס מלא על הייעוד של העם היהודי ולמה שבנו אל הארץ הזאת דווקא, חזרנו כעם, מתקבצים מכל הגלויות. יש לנו תרבות שמייחדת אותנו מכל עם ולשון. על היסודות האלה היה עליהם קונצנזוס בכל העם היהודים והחזון הזה קיבץ את כל העם מכל כנפות הארץ. כי זה אתוס משותף של דורות.

מוזר בעיני, אחרי שבעים שנה במדינת ישראל, לחזור לדבר על דברים שהיו קונצנזוס מוחלט בעם היהודי מקצה לקצה. אני קורא את המילים הנפלאות של מגילת העצמאות, צריך לחזור עליהם, להתמלא מהם, להתרומם מהם: "בארץ ישראל קם העם היהודי, עוצבה דמותו הרוחנית", זה מתחיל

מלפני אלפי שנים כשנכנסו לארץ. "עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית", כן, לא התביישו לדבר על הדת היהודית והמדינית. הייתה פה מדינה, עם. "בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל אנושיים". יש במוסר שלנו מוסר שמתייחס בינינו, בין היהודים, יש בנו מוסר אוניברסלי. "הוריש", העם, "לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי". זה דבר מופלא. זה סוד יציאת מצרים והחזרה לארץ ישראל. כולם הסכימו על הדבר הזה. לא היה על זה שום וויכוח.

"לאחר שהוגלינו מן הארץ בכוח, שמר לה העם אמונים בכל ארצות פזוריו, לא חדל מתפילה ותקווה לשוב לארצו, לחדש בתוכה את חרותו המדינית ומתוך הקשר ההיסטורי" וכו' וכו'.

אלה היסודות שכולם הסכימו להם. נכון, זה האתוס הלאומי, באנו פה לארץ שיש בה גם מיעוט ערבי, ויש גם התייחסות למיעוטים בתוכנו. כתוב שמדינת ישראל תהיה פתוחה לעלייה וקיבוץ גלויות, כמו בן של העם היהודי, אבל "תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה", "מושגת על יסודות של חרות, צדק", "תקיים שוויון זכויות חברתי לכל אזרחיה". וכל הלאה – "חופש דת".

המתח בין התרבות הלאומית, הזהות הלאומית והייעוד הלאומי שלנו כעם בארץ, לבין היותם של אזרחים אחרים בארץ שהם לא בני העם היהודי, המתח הזה בין הכלל ומיעוטים אחרים שיש פה, הוא קיים מהקמת המדינה, הוא קיים בהרבה מדינות ולא רק אצלנו. המתח הזה הקיים ונשמר והאזרחים שנמצאים בארץ שלנו יש להם זכויות חברתיות, זכויות אישיות, זכויות אזרחיות.

אז נשים כרגע את העולם של המיעוט הלא יהודי פה בארץ בצד, ואני רוצה להתייחס לתהליכים שמתרחשים בתוך העם היהודי, שלפי הבנתי הם גרמו למשבר שאנחנו נמצאים בו היום, שחלק מהעם היהודי חובר למיעוט הלא יהודי שכופר בכלל בהנחות היסוד של הקמת המדינה היהודית.

עד עכשיו אנחנו מסכימים גם על מהות יציאת מצרים ותכליתנו כעם, וגם עניין חזרתנו לציון הייתה בקונצנזוס. איפה מתחילה ההתפצלות בתוך החברה? כאשר השתנו ערכים בעולם הכללי בסוגיית המהות של הדמוקרטיה. בשנים האחרונות השתנה מושג הדמוקרטיה בעולם. מדמוקרטיה של הרוב הלאומי, דמוקרטיה לאומית שבד"כ כוללת את התרבות וזכויות של מיעוטים, מתפתחת דמוקרטיה מסוג אחר. כבר שנים בעולם הכללי יש דמוקרטיה, שמהותה אינה שלטון הרוב, אלא דמוקרטיה שמהותה זה זכויות הפרט, זכויות המיעוט. עוד יותר חמור מזה, בתפיסה הפוסט מודרנית, כל המושג של רוב ומיעוט, עם ומיעוטים, עם ופרטים, מושג הרוב הופך להיות מושג של מדכאים מול מדוכאים. ויש צורך להגן על הפרטים מפני הלאום, לא רק במובן הזה של החשש שמא יפגעו בזכויותיהם הפרטיות, אלא הרבה יותר עמוק – שעצם הזהות של הרוב היא איום על המיעוטים או על הפרטים. זה שני דברים שונים, הפרטים, היחידים, זכויות הפרט, והמיעוטים שיש להם זהות משלהם.

בין היהודים עצמם יש מתח סביב המושג זהות – האם עיקרון החרות של היחיד יפגע או נפגע על ידי זה שקיימות זהויות. בעולם מודרני לא הייתה סתירה ביניהם, כי העולם המודרני לא ראה סתירה בין זהות לחרות. אבל בעולם פוסט מודרני, שהפך את החרות מחרות משעבוד, שינה את המהות של החרות לחרות של 'בחרנות', במקום המילה חרות נקרא לזה בחירה, הרחבת הבחירה החופשית של הפרט. איך אפשר להרחיב אותה בלי גבול, הרי יש מגבלות מוסריות, יש מגבלות שכליות, יש מגבלות של זהות – למשל, אם אני יהודי אני לא אוכל להתחתן עם גויה. זה מגביל את הבחירה. בעולם פוסט מודרני מפרקים כל דבר שעלול להגביל או מגביל את הבחירה של היחיד. כי ה'בחרנות' הופכת להיות ערך, אידיאל. אז אם זהות היא מגבילה את ה'בחרנות', אז צריך לפרק זהויות – זהויות לאומיות, זהויות משפחתיות, זהויות אישיות – איש, אישה. מפרקים כל זהות, כי כל זהות פוגעת ב'בחרנות', לא בחרות כי חרות זה לבחור בין שני ערכים, בין טוב לרע, בין אמת לשקר, בין גבוה לנמוך. אבל אם סילקנו את כל היסודות האלה, נשארה ה'בחרנות' כתכלית.

אנחנו נמצאים בחברה שהולכת ומפנימה לאט לאט ערכים שמפוררים ומפרקים את יסוד הזהות, קודם כל בתוכנו, וחלק מהעם שלנו רואה בזהות היהודית של המדינה, בזהות הלאומית הציונית, דבר שפוגע בערך החרות של היחיד. חרות מול 'בחרנות'. ברגע שאתה קובע שיש ערכים וזהויות, אז זה מגביל את החרויות. אנחנו לא מסכימים עם זה בשום פנים ואופן, כי כל זהות של היחיד והיכולת שלו לבחור היא מתחילה מהתשתית שממנה הוא קיים, התשתית הלאומית, האישית, המשפחתית, המוסרית, טוב ורע, יש באדם יצרים וחולשות, יש באדם שאיפות גבוהות, צריך לבחור ביניהם. החרות היא לצאת מהחולשה, לצאת מהקטנוניות, לצאת מהאנוכיות אל הכלליות, אל הגדלות, אל המוסריות וכן הלאה. אנחנו חולקים על התפיסה הזאת. אבל זה בתוכנו.

הוויכוח הגדול בין מדינה דמוקרטית למדינה שהמרכז שלה זה הלאום של העם עם זהותו ותרבותו, לבין תפיסת עולם שאומרת זכויות הפרט ובתוכה חרות של הפרט ל'בחרנות' מוחלטת, יוצא שכל מפגש והתנגשות בין זהות של עם וערכים של עם שיפגשו את ה'בחרנות' של הפרט, הוא יתבע מהמדינה לזוז הצידה, להזיז הצידה את ערכיה, עקרונותיה ואמונותיה, בשם ה'בחרנות' של היחיד.

יש פה מאבק גדול בתוך החברה הישראלית על השאלה הגדולה הזאת – מהי דמוקרטיה ביחס שבין הכלל והפרט, ביחס של ערכים וזהויות קולקטיביות, לבין חרותו של היחיד. מאבק שמתנהל פה כבר הרבה זמן. בשפה אחרת קוראים לזה מאבק בין מדינה יהודית ציונית, לבין מדינת כל אזרחיה שרוצה למחוק כל ערך זהותי יהודי מהמרחב הציבורי כדי לאפשר לפרט מקסימום 'בחרנות'. דמוקרטיה במובן הזה של מדינה שקופה וכל פרט בוחר לו את זהותו וערכיו. יש וויכוח עמוק פה, נמשך פה כבר שנים רבות, יש פה מתח גדול סביבו. זה מאבק אחד.

אגב, ביחס שבין שני המגמות האלה, יש רוב יהודי מוצק במדינת ישראל לאופציה של שמירת זהותה היהודית הציונית הדמוקרטית, כלומר שמירה על זכויות הפרט של הפרטים והמיעוטים, עם שמירה רצינית על זהותנו היהודית והציונית. יש לזה רוב מוצק שנים ארוכות וגם היום ברגעים האלה יש רוב יהודי מוצק לתפיסת עולם הזאת של זהותנו כמדינה. יש מיעוט בתוך מדינת ישראל היהודית שבאמת רוצה מדינת כל אזרחיה, למחוק סממנים יהודיים מרשות הרבים, מהמדינה, משאיפותיה, מערכיה ולהשאיר את הכול לרשות היחיד ולבחירתו. מיעוט. הטרגדיה ההיסטורית שמתרחשת ברגע זה, לפי הבנתי, שאותו מיעוט, שאני חושב שחלקו אגב עדיין מאמין בערכים של מדינה יהודית ציונית, אבל הוא חובר למיעוט שאיננו יהודי, בשם שוב ערכים פוסט מודרניסטיים, נכנס מחדש אל המרחב הציבורי במאבק על הציבוריות הישראלית ויוצרים שותפות של סתירה או הרס של כל מה שיקר לנו ובשבילו הקמנו את המדינה, עליה אנחנו נלחמים ונאבקים יום יום ושעה שעה וממשיכים את כל הפלא והפנומן ההיסטורי והנצחי של העם היהודי. ברגעים האלה יש מישהו שמערער את היסודות שעליהם כל העם היהודי עומד אלפי שנים.

אני לא יודע עד כמה אתם מודעים – אבל המצע של המפלגה הערבית המאוחדת, בעבר הם היו אויבים וכל הזמן דיברו עליהם כאויבים, ואי אפשר לכרותם עם אויבים, וגם היום אלו שטוענים נגד השותפות איתם, הם לוקחים את השוליים שלהם שהם תומכי טרור ולכן הם מתנגדים לשותפתה של המפלגה הערבית בממשלה, בכנסת וכו'. אבל אני בכלל לא מדבר על הטרור. לו יצויר שאף אחד מהם לא תומך בטרור, אני מדבר על המצע, על השאיפות של המפלגה הזאת – השאיפות שלה הן שאיפות שעניין שלא תהיה פה מדינה יהודית מצד אחד, הם לא אומרים שלא יהיה פה לאום יהודי עם זהות יהודית, אבל המדינה לא תהיה מדינה יהודית, ויהיה פה מדינה שיש בה שני לאומים – לאום יהודי ולאום ערבי פלסטיני. לא עוד אזרחים ערבים במדינת היהודים עם זכויות פרט, אלא זכויות לאום מלאות בתוך מדינה שהיא תהיה.. המודל הזה הוא מודל שקיים בקנדה. הוא נקרא 'רב תרבותיות'. באירופה ניסו לאמץ אותו ולתת למיעוטים הלאומיים שנמצאים בתוכם מקום ובמה ושותפות. בקנדה זה הפך לשותפות שלטונית בין שני לאומים שיש שם, שמקורם באנגליה ובצרפת. ופרופסור צ'ארלס טיילור הוא בנה את כל התיאוריה הזאת של שני לאומים משותפים בבניית מדינה, שהמדינה היא של שניהם וכל אחד שומר על ייחודו.

המפלגה הערבית שואפת להקים לעצמה זהות לאומית בתוך המדינה שלנו, וכדי שיהיה שוויון בין שני הלאומים הם רוצים שהמדינה תהיה מדינה שאין בה זהות יהודית. אני קורא מתוך המצע שלהם, הוא מונח פה לפני. הם כותבים פה כך: "נפעל לחקיקת חוק יסוד שעיקרו עיקרון השוויון בין האזרחים המסתמך על זכויות האדם האישי והקבוציות, הפרדת הדת מהמדינה.. ויספק את הבסיס לשוויון ולשותפות פוליטית", של שני הלאומים האלה, "במדינת כל אזרחיה". כדי שזה יתרחש צריך לעשות כמה דברים – "הרשימה תפעל לביטול חוק הלאום, וכל החוקים שמטרתם להעניק לגיטימציה חוקית לגזענות ולמדיניות גזענית". מה זה 'גזענות'? מה זה 'מדיניות גזענית'? לאום יהודי בעיניהם זה גזעני. זה עולם פוסט מודרני, שהמיעוט יכול לטעון כלפי הרוב, שעצם מציאותו של הרוב, המדינה היא של הלאום שהוא הרוב, זה נקרא גזענות. כלומר, אע"פ שיש להם זכויות אזרח מלאות, הם עדיין קוראים למדינת ישראל מדינה גזענית. הם טוענים לאפליה לא בגלל שמפלים אותם. הם טוענים לאפליה בגלל שיש פה לאום יהודי והם מוכרים כאזרחים ולא כעם. הנה, הם בונים את הזהות הלאומית – "יפעלו להחיות את זכר הנכבה וביטול חוק שמגביל את זה. יפעלו לביטול חוק האוסר איחוד משפחות. תוכנית

לימודים לחינוך לערכים דמוקרטיים, עקרונות זכויות האדם ואזרח ודחיית כל צורת אפליה. והרשימה תדרוש לכלול את עיקרון השוויון בחוק היסוד".

שלא ניתמם, זה לא שוויון בזכויות האזרחיות, אלא זה שוויון לאומי. ואני רוצה לקרוא את זה בפתיחה שלהם – "שוויון בסיסי **זכויות קיבוציות**", זה המצע של הרשימה המשותפת. מתוך המצע: "הרשימה מדגישה שהפלסטינים בישראל הם תושבי הארץ הילידים", זו שפה פוסט מודרנית שנותנת עדיפות למיעוט על פני הרוב, כי הרוב הגיע לכאן, העם היהודי הוא קולוניאליסט, זאת לא ארצו, הוא הגיע מארצות ניכר כדי להשתלט על הארץ שיש בה ילידים. הם לוקחים את זה מעמים אחרים – מהאינדיאנים באמריקה, מהאבורוג'ינים באוסטרליה ועוד כל מיני דברים כאלה. "ומעובדה זו", זו עובדה, הם הילידים ואנחנו פה קולוניאליסטים. אז תגיד שזה לא כתוב שאנחנו קולוניאליסטים, לא כתבים את זה במפורש, זה ברור, הם מאוד מאוד נזהרים להתנגש חזיתית, למנוע מאתנו את הזכות להכרה במדינה יהודית, כי אז אולי בג"צ יפסול אותם אם הם לא יכירו את זה. אבל המצע הזה בנוי על החזון הערבי המשותף שנכתב ב-2006-7 על ידי האיגוד שמאגד את כל הארגונים הערביים בארץ, ודעת המעקב העליונה, שם בחזון יש דברים הרבה יותר ברורים, והמצע שכתוב כאן, אני קורא מתוך החזון הזה – "ישראל היא תולדה של פעולה קולוניאליסטית אותה יזמו האליטות הציוניות יהודיות באירופה ובמערב. הוקמה בסיוע מדינות קולוניאליסטיות והתחזקה בצל התעצמות הגירה יהודית לפלסטין לאור תוצאות המלחמה והשוואה. לאחר תקומה ב-48 המשיכה ישראל בהנהגת מדיניות.. התעצמה כנציגת המערב במזרח התיכון, המשיכה להתעמת עם הפלסטינים, לקיים מדיניות קולוניאליסטית פנימית נגד אזרחים ופלסטינים". דברים ברורים. עכשיו, להגיד את זה שזה מה שאנחנו עשינו, זה הם לא יכולים להגיד. אז הם רק מזכירים את זה שהם 'ילידים'. 'ילידים' זה תושבי הארץ המקוריים. ה'אחרים', למי שלא מבין את השפה, הם קולוניאליסטים, זה אנחנו.

"הרשימה מדגישה שהפלסטינים בישראל הם תושבי הארץ הילידים, מעובדה זו נובעות זכויותיהם הקיבוציות והאישיות ומוגדרים יחסיהם עם המדינה. הרשימה המשותפת דורשת", בבקשה, אני קורא בקול רם: "דורשת להכיר בהם **כמיעוט לאומי בעל זכויות קיבוציות** ובזכותם **לנהל בעצמם** את ענייניהם התרבותיים והחינוכיים והדתיים בהיותם חלק בלתי נפרד", שימו לב: "מן העם הפלסטיני והאומה הערבית. הרשימה המשותפת תפעל להבטחת שוויון לאומי ואזרחי בכל התחומים", זה שתי בחינות – אזרחי זה זכויות אזרח, לאומי זה הקמת לאום פלסטיני בתוך מדינת ישראל. כל היום השמאל הישראלי מדבר שצריך לצאת מיהודה ושומרון כי חס ושלום תקום מדינה דו לאומית. אבל תראו את הפלא מה שקורה – אותה מפלגה שצועקת שצריך לצאת מיהודה ושומרון פן תקום מדינה דו לאומית, הם חוברים עכשיו עם הרשימה המשותפת שמטרתה להקים מדינה דו לאומית בתוך מדינת ישראל, בתוך הקו הירוק, בתוך מדינת ישראל הקטנה שלנו. זה מה שרוצה המיעוט הערבי.

"בהיותם חלק בלתי נפרד מהעם הפלסטיני והאומה הערבית. הרשימה תפעל להבטחת שוויון לאומי ואזרחי בכל התחומים, תאבק נגד מדיניות הפרדה ודיכוי לאומי", כי ברור שאין פה אפליה ברמה האזרחית. יש להם שוויון אזרחי, יש להם ביטוח לאומי, בריאות, מצביעים לכנסת, חברים בכנסת, אין הבדל בין אזרח ערבי לאזרח יהודי במדינת ישראל הדמוקרטית שבה העם היהודי הוא הריבון על אדמתו, ארצו ומולדתו ובעל זכויות לאומיות, הוא איננו מפלה את האזרחים הערבים שהם לא שייכים לעם היהודי. הוא איננו מפלה ברמה האזרחית, במובן של סדרים חברתיים וזכויות חברתיות. אבל הם התנגדו למדינות האפליה והדיכוי הלאומי. הם רואים עצמם לאום. "בשם עקרונות שוויון הזדמנויות ושוויון בסיסי, צדק חלוקתי, צדק מתקן". הכוונה לבנות את המדינה מחדש, לארגן אותה מחדש, שיש פה שני לאומים תחת מסגרת אחת שהצד שלנו, כמו שאמרתי קודם, בשם תפיסות עולם פוסט מודרניות, רוצה להחליש עוד ועוד את הזהות הלאומית המשותפת שלנו, בשם זכויות הפרט, שהן מהות הדמוקרטיה, שעניינן למחוק את הזהות הקולקטיבית שלנו, ויחד עם הקבוצה הזאת, בתוך העם היהודי, חוברים יחד לקבוצה אחרת שגם כן רוצה מדינת כל אזרחיה, כמו הקבוצה היהודית הראשונה, שרוצה גם מדינת כל אזרחיה ולמחוק את הזהות הקולקטיבית שלנו, שהם רוצים להקים זהות לאומית מקבילה לזהות היהודית, בשעה שמי שחובר אליהם, אפילו את הזהות הלאומית היהודית מתקשה להחזיק בתוך ידיו.

זה אירוע טקטוני, זה אירוע מזעזע שהוא סכנה קיומית רוחנית תרבותית. כי עם בנוי מחזון. עם בנוי מאתוסים. מה שמגבש ומחבר את כולנו זה אלפי שנות היסטוריה של זהות וחזון משותף. חזון של יציאת מצרים, החזון של התוכן של מתן תורה ומימוש הייעוד שלו פה בארץ הזאת. זה החזון שמחזיק

אותנו אלפי שנים והביא אותנו עד הלום שלוש אלפים ושלוש מאות שנה, דרך מסעות וטלטלות אדירות. כל זמן שלא משנו ולא עזבנו את החזון, סוד נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם הוא נמשך והוא מתגבר על כל המכשולים ועל כל הבעיות ועל כל המשברים. אבל ברגע ששוברים את החזון המשותף מפוררים את העם. לא במקרה אמר הנביא, "באין חזון יפרע עם". פרטים לא מתגבשים סביב זכויות פרט. זכויות פרט מרחיקות אחד את השני. חברה לא מתגבשת סביב 'בחרנות' אישית, שכל אחד הופך את תכלית החיים לבחירה חופשית שכל אחד יעשה מה שהוא רוצה. חברה לא מתגבשת סביב זכויות אזרחיות שבעצם המדינה צריכה לממש לכל אחד את זכויותיו הפרטיות. מדינה זה לא אישיות שקופה. עם זה לא אישיות שקופה.

יש פה חבירה מסוכנת של מיעוט יהודי שלא מבין את המשמעות של החבירה עם מיעוט ערבי שבעצם קורא תיגר על מדינת ישראל היהודית הציונית שמכירה בזכויות אזרח, אבל לא מכירה בשום פנים ואופן בזכויות לאום, של עוד לאום בתוך מדינת ישראל ששייכת לעם יהודי. ארץ ישראל שייכת לעם היהודי, ואין לנו בעיה עם אחמד ומוחמד ברמה הפרטית האישית שלהם, שיהיו אזרחים בתוך מדינת ישראל והם יהיו נאמנים למדינה ויש להם את הזכויות האזרחיות כמו לכל אזרח אחר במדינת ישראל. אבל הם תובעים להכיר בזכויות לאום, כלומר שהמדינה היא רק שלהם, כמדינה, במובן של הלאום. הארץ היא שלהם. זה מה שהם אומרים כשהם אומרים שהם 'ילידים'.

זה דבר שלא יאומן, שרוצים להקים פה. אני מתפלל לקב"ה שלא יעלה בידם, ואני רואה גם שיש סיעתא דשמיא. יש יהודים שמתפקחים, מתוך אלה שרוצים לחבור עם הערבים. שמתפקחים ומבינים שיש פה סתירה, אני מקווה שהם מבינים שיש פה סתירה מהותית. אותם אלו שיש להם עדיין שאיפות לאומיות ציוניות. אני פשוט נדהם שמיטב אחינו שמסרו את נפשם על העם ועל הארץ, רמטכ"לים מופלאים שהגנו בנפש ובגופם ועוד רבים מהמפלגה שמה, שהם אנשים ציוניים שמסרו את הנפש על בניין ותקומת ישראל בדורות האחרונים. פלא בעיניי. עם כל הכבוד לכל הבעיות שיש, וכל המורכבות שיש וכל המתחים שיש פה בתוך החברה הישראלית, לחבור למפלגה שהמצע שלה... הבעיה היא לא הטרור שהשוליים שלהם תומכים בו, הבעיה היא שכל החמש עשרה מנדטים האלה הם רוצים להקים מיעוט לאומי שווה זכויות לעם היהודי היושב בציון. זה דבר שלא יאומן. בכלל איך אפשר שמפלגה כזאת, אם אלו הנחות היסוד שלה, מי אמר שבכלל היא יכולה להיות שותפה בכנסת. טוב, זו שאלה דמוקרטית, אני לא נכנס אליה בכלל. אבל אני מדבר על איך העם היהודי, בתוכנו, אחינו היהודים מוסרי הנפש על בניין הארץ ותקומתה, איך הם חוברים למפלגה כזאת על מנת לשלוט על רוב יהודי שרוצה מדינה ציונית ויהודית במדינת ישראל. זה דבר שהוא נשגב מבינתי. לדעתי הוא סכנה קיומית למדינת ישראל אם חס ושלום הוא יצא אל הפועל.

אני חושב שמאחורי כל הקצף החיצוני של וויכוחים על כל מיני עניינים, צריך לשים את הנושא העיקרי על השולחן – לשם מה התכנסו בארץ הזאת. לא נוכל לברוח מהשאלה הזאת. הקורונה, אני לא מודאג ממנה, כי הקורונה מגבשת אותנו, זה עם שבנוי, שמשעות קשות רק יוצא מחוזק ומגובש. על הקורונה נתגבר וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ. אני משוכנע שאיחוד הכוחות והמוחות בארץ על ידו נמצא את הפתרונות ונתגבר ואולי אפילו זו תהיה בשורה לכלל החברה האנושית איך מתמודדים עם המגיפה והמחלה הזאת, ולא רק בתחום ההייטק נהיה סטארטאפ ניישן, אולי גם בתחום הקורונה נהיה סטארטאפ ניישן. לא יודע. בכל מקרה ברור לי שעל הקורונה נתגבר. הוא גם מגבש אותנו וגם נתגבר עליו. אבל על השאלה האמיתית שמסתתרת ביום שתסתלק הקורונה, אחרי שנה של וויכוחים שנראים חיצוניים, סמכויות, משפט, מדינה, כנסת, בג"צ, הכול, המון שאלות יש פה. אבל שאלת העומק, שאלת המהות היא השאלה – לשם מה התכנסנו בארץ הזאת, האם אנחנו ממשיכים את יציאת מצרים, את המשך מתן תורה והכניסה אל הארץ, כמו שמייסדי מדינת ישראל אמרו, בארץ הזאת קם העם היהודי לפני אלפי שנים, כאן עוצבה דמותנו הרוחנית, המדינית, הדתית, יצרנו נכסי תרבות לאומיים וכלל אנושיים, ספר הספרים הנצחי. האם היסודות האלה הם היסודות אותם אנחנו ממשיכים כאן לבנות, זה המכנה המשותף שלנו כיהודים, כעם יהודי שחזר לארצו אחרי אלפי שנים, תורתנו, מורשתנו, ייעודנו, אלו קינו שהוציאנו ממצרים ונתן לנו את התורה והביאנו אל הארץ הזאת. כן. אנחנו עם עם ייחוד, עם עם ייעוד. את השאלה הזאת צריך לחזור ולשים על השולחן הציבורי. זה לא רק שאלה אישית אם אדם מאמין בקב"ה, או לא. יש פה שאלה לאומית – מהו המכנה המשותף הקולקטיבי.

עד לפני עשר עשרים שנה המכנה המשותף היה סביב היציאה מהגלות, מקום מקלט לעם היהודי. אבל זה לא תוכן, זה לא מהות, אני מדבר על המהות. כיוון ששאלת המקלט והמהות היא ברוך ה' הולכת

ונעשית פחות ופחות משמעותית, שאלת הזהות הופכת להיות שאלה עקרונית – מדינה יהודית עם זהות יהודית, מדינה עם אתוס יהודי, או מדינה שרוצה למחוק את כל הזהות והמהות היהודיים שלנו מרשות הרבים שלנו, מהציבוריות שלנו, מהמדינה שלנו, מהייעוד שלנו כעם ולפורר אותנו למדינת כל אזרחיה, שזכויות הפרט הם ייעודה ותכליתה, ובאין חזון יפרע עם.

זאת שאלת יסוד גדולה שצריך לשים אותה על השולחן, עליה לדבר ועליה לשוחח יום ולילה ולמצוא את הדרך בין כל היהודים, למצוא את המכנה המשותף הבא שסביבו נתאחד, החזון המשותף שלנו כעם וכחברה. ולא יעלה על הדעת שאנחנו מביאים מיעוטים שמתכחשים ובכלל לא רואים את החזון הזה כחלק מעניינם ורוצים להעמיד פה חזון אחר לגמרי, חזון כמו בקנדה, מדינת כל אזרחיה, שני לאומים שוויוניים בתוכה, ולהם יש עדיפות כי הם גם מיעוט וגם ילידים. זה לא יעלה על הדעת שאנחנו לוקחים אותם כשותפים בדיון על עתידנו.

אני משוכנע שהם רק קטליזטור לבירור. כיוון שזה אבסורד כ"כ גדול אז הולך ומתברר בין היהודים שלא יעלה על הדעת לחבור עם מיעוט כזה שרוצה לקחת מאיתנו את ייעודנו ואת עתידנו ואת חלומנו וייחודנו. אז הבירור הזה הוא כחלק מהבירורים ואני משוכנע שאנחנו גם נתגבר על ה'ברוך' הזה. אבל אני מדבר על אחינו היהודים, שגם בעיתות קשות לא יעלה על הדעת שאנחנו נעשה את מה שבבית שני, כאשר היו וויכוחים בינינו, חלק מהעם שלנו פנה לכוחות חיצוניים על מנת להכריע בוויכוחים בינינו. זה לא יכול להיות. בעבר כשעשו ניסיונות כאלה זה נגמר לא טוב. אנחנו צריכים להשאיר את המחלוקות בבית פנימה. כמו שאומרים, מחלוקות בתוך המשפחה. כביסה לא מכבסים בחוץ, מכבסים בבית. יש לנו בעיות בתוכנו, יש ניסיון להגדיר מחדש את עתידנו וזהותנו וייעודנו, הכול בסדר, הכול נפלא, אבל נשאיר את זה בתוך מרחב החיים הציבורי של העם היהודי. אנחנו עם, יש לנו ייחוד, יש לנו ייעוד, יש לנו בשורה גדולה לכל המין האנושי, בשורה מוסרית, התורה שלנו היא המסד המוסרי, התשתית, היסודי, לכל המוסר האנושי הפרטי, המשפחתי, הציבורי, הכללי והאוניברסלי, 'מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים'. כן, זה הייעוד שלנו, זה המטרה, לשם זה באנו. אפשר להתווכח בלי סוף על השאלה הזאת, מהו הייעוד, להגדיר אותו, לסמן אותו, איך מממשים אותו, הכול בסדר. אבל בתוך העם היהודי צריך להתנהל הוויכוח הזה.

ערב פסח. התחלנו את חודש ניסן. חג האביב, חג החרות, שמתחיל בלידת העם היהודי, ומגיע לפסגתו בעיצוב זהותו במתן תורה, בחג השבועות ומשלים את מהלכו בכניסה אל הארץ, כמו שכתוב בספר שמות, והוצאתי, והצלתי, וגאלתי ולקחתי לי אתכם לעם, הקב"ה לוקח אותנו לעם, במובן הזה של הייעוד, של המוסר האלוקי, והבאתי אתכם לארצכם. זה הייעוד שלנו מיציאת מצרים, אנחנו הולכים לאורו שלושת אלפים שלוש מאות שנה, התווכחנו לאורך הדרך הרבה מאוד פעמים, עברנו הרבה מאוד משברים, אבל הגענו עד הלום. גם כאן אנחנו לא נעצור, אנחנו ודאי נשלים את הייעוד. זה הזמן בפסח הזה, בליל הסדר, בין שנשב לבד, בין שנשב בזוגות, בין שנשב במשפחות גרעיניות, בין שנשב במעגלים יותר רחבים, זה הזמן לחשוב עלינו כעם ועל ייעודנו כעם, ועל הבשורה הגדולה שיש לעם היהודי עוד לבשר לעולם, לא רק בתחום ההייטק אלא בתחום הרוחני, המוסרי התרבותי. כן. יש לנו בשורה גדולה לכל החברה האנושית. 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים'.

* * * *

לשמחתי אחרי שניתן השיעור התבשרנו על ממשלת אחדות שהולכת ונרקמת. מכל מקום, הבעיות המהותיות שהעליתי לא סרו ונצטרך להתמודד איתם בהמשך.